NORAKSTS
Lieta Nr.A420387112
A-01174-13/42

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĒZEKNES TIESU NAMS

S P R I E D U M S
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rēzeknē, 2013.gada 2.aprīlī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis Māris Šļakota,

piedaloties pieteicējam *P.R.*,
atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Tieslietu ministrijas pārstāvei *I.M.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *P.R.* pieteikumu par Tieslietu ministrijas 2012.gada 21.februāra lēmuma Nr.1-4.1/36 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ieslodzījuma vietu pārvaldē 2011.gada 26.decembrī saņemts pieteicēja *P.R.* svešvalodā (krievu valodā) sastādīts iesniegums, kurā pieteicējs lūdz atlīdzināt viņam nodarīto morālo kaitējumu sakarā ar ieslodzījuma vietu rīcību, nenodrošinot pieteicēju ar bezmaksas tulka pakalpojumiem.

Ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieka 2012.gada 6.februāra lēmumu Nr.1/15.2-R/33 pieteicēja iesniegums atstāts bez izskatīšanas, pamatojoties uz Valsts valodas likuma 10.panta otro un trešo daļu. Lēmumā cita starp norādīts, ka pieteicējs pārvalda valsts valodu, viņš ir spējīgs un viņam ir iespējas sūdzības noformēt valsts valodā.

Minēto lēmumu pieteicējs apstrīdēja Tieslietu ministrijā.

[2] Ar Tieslietu ministrijas 2012.gada 21.februāra lēmumu Nr.1-4.1/36 (turpmāk – Lēmums) Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieka 2012.gada 6.februāra lēmums Nr.1/15.2-R/33 atstāts negrozīts.

Lēmumā norādīts šāds pamatojums.

[2.1] Valsts valodas likuma 10.panta otrā daļa pieļauj iesniegumu pieņemšanu svešvalodā, taču minētā norma attiecināma uz ārkārtas situācijām, kurās nepieciešama tūlītēja valsts operatīvo dienestu vai citu kompetentu iestāžu rīcība, lai aizsargātu personas tiesības, kā arī viņas mantiskās intereses, kas var tikt aizskartas kādu iepriekš neparedzētu, ārkārtēju apstākļu dēļ vai arī īstenota vai plānota likumpārkāpuma rezultātā. Konkrētajā gadījumā pieteicējs lūdzis atlīdzināt morālo kaitējumu sakarā ar ieslodzījuma vietu rīcību, nenodrošinot viņu ar bezmaksas tulka pakalpojumiem. Iesnieguma saturs neliecina par kādām ārkārtas situācijām, kurās nepieciešama tūlītēja valsts operatīvo dienestu vai citu kompetentu iestāžu rīcība.

[2.2] Par apstākli, kas pieļautu ieslodzītā iesnieguma pieņemšanu un izskatīšanu iestādē, būtu uzskatāma situācija, kad ieslodzītais nepārvalda valsts valodu un tieši šī iemesla dēļ nespēj īstenot tiesības uz savu interešu aizsardzību valsts pārvaldes iestādēs atbilstoši Valsts valodas likuma prasībām. Konkrētajā gadījumā šādi apstākļi nav konstatējami.

Lietās, kurās *P.R.* ir bijis pieteicējs, tiesa jau iepriekš ir vērtējusi, vai viņš patiešām nepārvalda latviešu valodu un vai tas ir atņēmis pieteicējam tiesības uz pieeju tiesai vispār. Pārbaudot ne tikai pašas personas subjektīvo vērtējumu par savu valodas prasmes līmeni, bet arī objektīvi pārbaudāmus apstākļus, kas var liecināt par to, ka persona latviešu valodu saprot un ir spējīga komunicēt ar tiesu, iepriekš ticis atzīts, ka, atrodoties ieslodzījuma vietā, *P.R.* vairākkārt ir nodrošinājis iesniegumu iesniegšanu valsts valodā. Tiesa vairākkārt ir atzinusi, ka pieteicējs ir spējīgs komunicēt valsts valodā, viņš ir sapratis iestāžu sūtītās vēstules latviešu valodā, kā arī viņa uzrakstītie teksti latviešu valodā ir formulēti saprotami, bez kļūdām.

Arī no Ieslodzījuma vietu pārvaldei adresētā 2011.gada 26.decembra iesnieguma izriet, ka pieteicējs valsts valodu pārvalda, tostarp spēj izprast pietiekami sarežģītus juridiskus tekstus latviešu valodā. Uz to norāda, piemēram, Ieslodzījuma vietu pārvaldei adresētajā iesniegumā citētās tiesu atziņas, kas liecina, ka viņš tās ir izpratis.

Pieteicēja apgalvojumi par valsts valodas nezināšanu ir vērtējami kritiski arī tādēļ, ka pieteicējs ir dzimis Latvijā un ir Latvijas Republikas pilsonis, tādējādi ar latviešu valodu nav saskāries pirmo reizi dzīvē. Tieslietu ministrijas ieskatā nesavienojama ir Latvijas Republikas pilsonības esamība un valsts valodas nezināšana.

[2.3] Pieteicēja arguments, saskaņā ar kuru agrāk viņa svešvalodā sastādītie iesniegumi tikuši izskatīti, ir noraidāms. Gan tiesai, gan iestādei ir tiesības atkāpties no kļūdainas tiesību piemērošanas prakses.

[3] Pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu, kurā lūdza atcelt Lēmumu. Pieteikumā norādīti šādi argumenti.

[3.1] Pieteicējs nepārvalda valsts valodu, viņam nav valsts valodas prasmes kategorijas apliecības (Valsts valodas centra 2011.gada 7.decembra atbilde Nr.4-1/2/457). Brīvības atņemšanas iestādē tulka nav (cietuma priekšnieka 2011.gada 18.februāra atbilde Nr.5/12-1729 un 2012.gada 1.februāra atbilde Nr.5/12-R/186). Pieteicējam nācās pārkāpt cietuma iekšējās kārtības noteikumus – starpkameru saraksti, lai cits ieslodzītais varētu viņam pārtulkot viņam pieteikumu tiesai.

[3.2] Ieslodzījuma vietu pārvalde 2009.gada 6.novembrī sniedza pieteicējam atbildi Nr.1/6-R/5102, kurā norādīts, ka nepastāv nekādi šķēršļi, lai vērstos Ieslodzījuma vietu pārvaldē svešvalodā.

[3.3] Tieslietu ministrija 2011.gada 4.oktobra vēstulē Nr.1-22/4100 Administratīvajai apgabaltiesai norāda, ka vēl 2010.gada 15.novembrī nosūtīja vēstuli Ieslodzījuma vietu pārvaldei, ierosinot nodrošināt personas, kuras nepārvalda valsts valodu, ar apstrīdēšanas iesniegumu paraugiem. Daugavgrīvas cietuma priekšnieka 2012.gada 1.februāra atbilde Nr.5/12-R/186 apliecina, ka šādi paraugi neeksistē.

[3.4] To, ka pieteicējs nepārvalda valsts valodu un līdz ar to viņam ir pilnībā liegts vērsties valsts iestādēs un tiesā, apliecina pieteicēja vairakkārt iesniegtie iesniegumi Tiesībsargam. Pieteicēja valsts valodas neprasmi apstiprina arī vairāki Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas un Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas nolēmumi. Arī tas apstāklis, ka desmitiem pieteicēja pieteikumu, kas iesniegti tiesās, netika izskatīti valodas dēļ.

[4] Tiesai iesniegtajā rakstveida paskaidrojumā Tieslietu ministrija neatzina pieteikumu, atsaucoties uz Lēmuma argumentiem.

[5] Tiesas sēdē pieteicējs uzturēja pieteikumu uz tajā norādīto argumentu pamata.

[6] Tieslietu ministrijas pārstāve neatzina pieteikumu, sniedzot paskaidrojumus atbilstoši Lēmumā ietvertajam pamatojumam.

Motīvu daļa

[7] Noklausoties lietas dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot lietā esošos pierādījumus, tiesa secina, ka pieteikums ir nepamatots un noraidāms.

[8] Lietā ir strīds par to, vai Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieks, 2012.gada 6.februārī atstājot bez izskatīšanas pieteicēja iesniegumu, ir rīkojies tiesiski.

[9] Latvijas Republikas Satversmes 104.pants noteic, ka ikvienam ir tiesības likumā paredzētajā veidā vērsties valsts un pašvaldību iestādēs ar iesniegumiem un saņemt atbildi pēc būtības. Savukārt 92.pants noteic, ka ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā.

Valsts valodas likuma 10.panta otrās daļas pirmais teikums noteic, ka valsts un pašvaldību iestādes, tiesas un tiesu sistēmai piederīgās iestādes, kā arī valsts vai pašvaldību

uzņēmumi (uzņēmējsabiedrības) no personām pieņem un izskata dokumentus tikai valsts valodā, izņemot šā panta trešajā un ceturtajā daļā un citos likumos noteiktos gadījumus.

Valsts valodas likuma 10.panta trešajā daļā noteikts, ka dokumentus svešvalodā no personām pieņem, ja tiem pievienots Ministru kabineta noteiktajā kārtībā (Ministru kabineta 2000.gada 22.augusta noteikumi Nr.291 „Kārtība, kādā apliecināmi dokumentu tulkojumi valsts valodā") vai notariāli apliecināts tulkojums valsts valodā.

Tomēr, atsevišķos steidzamos un ārkārtas gadījumos iesniegumus pieņem arī svešvalodā. Proti, Valsts valodas likuma 10.panta otrās daļas otrais teikums paredz, ka šā panta noteikumi neattiecas uz personu iesniegumiem policijas un ārstniecības iestādēm, glābšanas dienestiem un citām iestādēm steidzamos medicīniskās palīdzības izsaukuma gadījumos, noziegumu izdarīšanas vai citu likumpārkāpumu gadījumos, kā arī tad, kad tiek izsaukta neatliekamā palīdzība ugunsgrēka, avārijas vai citos nelaimes gadījumos.

Līdz ar to secināms, ka valsts un pašvaldību iestādes, kā arī tiesu sistēmai piederīgās iestādes pieņem un izskata dokumentus, kas noformēti valsts valodā, kā arī dokumentus, kas noformēti svešvalodā un kuriem pievienots Ministru kabineta 2000.gada 22.augusta noteikumu Nr.291 „Kārtība, kādā apliecināmi dokumentu tulkojumi valsts valodā" noteiktajā kārtībā vai notariāli apliecināts tulkojums valsts valodā. Savukārt atsevišķos steidzamos un ārkārtas gadījumos iesniegumus pieņem arī svešvalodā. Tiesas ieskatā, minētās izņēmuma normas mērķis ir garantēt to, lai būtu iespējams nekavējoties novērst tūlītējus un tiešus draudus, piemēram, valsts drošībai, sabiedriskajai kārtībai, videi, personas dzīvībai, veselībai un mantai.

[10] Izvērtējot lietas apstākļus, konkrētajā gadījumā tiesa nekonstatē, ka būtu iestājušies Valsts valodas likuma 10.panta otrās daļas otrajā teikumā paredzētie priekšnoteikumi svešvalodā sastādīta iesnieguma izskatīšanai pēc būtības.

Pieteicējs vērsās Ieslodzījuma vietu pārvaldē ar 2011.gada 26.decembra iesniegumu lai apstrīdētu ieslodzījuma vietu faktisko rīcību – ilgstošu bezdarbību, nenodrošinot pieteicēju ar bezmaksas tulka pakalpojumiem, kā arī lai par šo bezdarbību lūgtu morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

Tiesas vērtējumā iesnieguma saturs nenorāda uz to, ka iesniegums iesniegts sakarā ar kādu no Valsts valodas likuma 10.panta otrajā daļā paredzētajiem gadījumiem, kuriem iestājoties pieļaujama iesnieguma iesniegšana svešvalodā. Proti, iesniegums neattiecas uz gadījumu, kad draudi personas dzīvībai, veselībai, mantai vai citām nozīmīgām interesēm būtu jānovērš tik steidzami, ka valsts valodas normu prasību izpildes pienākuma uzlikšana būtu nesamērīga. Līdz ar to, konkrētajā gadījumā pieteicējam, ja viņš vēlējās, lai iesniegums tiktu izskatīts pēc būtības, bija pienākums meklēt iespējas, lai tiktu izpildītas Valsts valodas likuma prasības.

Tā kā konkrētajā lietā pieteicēja iesniegumā ietvertais jautājums nav uzskatāms par steidzamu Valsts valodas likuma 10.panta otrās daļas izpratnē, iespējamās grūtības, ar kurām pieteicējam iespējams jāsaskaras, nodrošinot iesnieguma tulkojumu (piemēram, citu personu palīdzības meklēšana, lielāks laika patēriņš u.tml.), ir samērīgas un to pastāvēšana nenozīmē, ka Satversmes 92. un 104.pantā garantētās tiesības viņam ir liegtas pēc būtības.

[11] Pieteicējs norāda, ka viņš nepārvalda valsts valodu un līdz ar to viņam ir pilnībā liegta iespēja vērsties valsts iestādēs un tiesā.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 153.panta trešo daļu fakts, kurš nodibināts ar spēkā stājušos spriedumu tā motīvu daļā, nav no jauna jāpierāda, izskatot administratīvo lietu, kurā piedalās tie paši procesa dalībnieki.

Ar Administratīvās rajona tiesas 2011.gada 15.jūlijā spriedumu lietā Nr.A420652110 nodibināts, ka *P.R.* vairākkārt iestādēm un tiesai ir iesniedzis valsts valodā sastādītus iesniegumus, sūdzības vai pieteikumus, kas norāda uz to, ka viņam, atrodoties ieslodzījuma vietā, ir bijusi iespēja nodrošināt Valsts valodas likuma normu ievērošanu. Pieteicējs pārspīlē grūtības, ar kurām viņš saskaras, vēršoties iestādēs ar iesniegumiem. Minētais spriedums atstāts negrozīts ar Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012.gada 6.februāra spriedumu SKA-126/2012.

[12] Šajā lietā pieteicējs iesniedzis Centra rajona tiesas un Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas nolēmumus civillietās, no kuriem izriet, ka tiesas atsevišķos gadījumos ir pieņēmušas *P.R.* iesniegto procesuālo dokumentu svešvalodā. Tas darīts ar dažādu pamatojumu, cita starp, pastāvot šaubām par pieteicēja faktiskajām iespējām, atrodoties ieslodzījuma vietā, sastādīt procesuālus dokumentus valsts valodā, kā arī piemērojot Civilprocesa likuma 13.panta trešo daļu, saskaņā ar kuru tiesa var pieļaut atsevišķas procesuālās darbības arī citā valodā, ja to lūdz kāds no lietas dalībniekiem un ja visi lietas dalībnieki tam piekrīt.

Tāpat no pieteicēja iesniegtajiem dokumentiem ir redzams, ka viņš veicis aktīvu saraksti ar Tiesībsarga biroju, vēršot Tiesībsarga uzmanību uz tulku neesamības problēmu ieslodzījuma vietās.

Izvērtējot minētos dokumentus un pieteicēja argumentus, tiesa nenoliedz, ka pieteicējam varētu būt ērtāk un vieglāk sazināties ar iestādēm un tiesu savā dzimtajā valodā, ka prasība nodrošināt saziņu valsts valodā viņam var būt apgrūtinoša. Tomēr, kā to norādījis arī Senāts jau iepriekš minētajā 2012.gada 6.februāra spriedumā lietā Nr.SKA-126/2012, ne jebkurš personas apgrūtinājums ir uztverams kā valsts pienākums rīkoties. Valsts valoda ir konstitucionāli sargāta vērtība, tādēļ atkāpes no prasībām valodas lietošanā piemērojamas šauri.

Tiesa arī šajā lietā neatrod pamatu izdarīt secinājumu, ka pieteicējam, atrodoties ieslodzījuma vietā, būtu liegta jebkāda iespēja nodrošināt iesnieguma iesniegšanu valsts valodā un ka Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2012.gada 6.februāra lēmums Nr.1/15.2-R/33 un Tieslietu ministrijas Lēmums līdz ar to būtu prettiesiski.

[13] Pieteicējs ar tiesneša 2012.gada 22.marta lēmumu ir pilnīgi atbrīvots no valsts nodevas samaksas Ls 20 latu apmērā. Tā kā pieteikums ir noraidāms, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta ceturto daļu pieteicējam nosakāms pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu pilnā apmērā triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta ceturto daļu, 246.-251., 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

noraidīt pilnīgi *P.R.* pieteikumu par Tieslietu ministrijas 2012.gada 21.februāra lēmuma Nr.1-4.1/36 atcelšanu.

Noteikt *P.R.* pienākumu atmaksāt valstij valsts nodevu Ls 20 (divdesmit latu) apmērā triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā un iesniegt tiesai valsts nodevas apmaksu apliecinošu dokumentu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu namā.

Tiesnesis (*personiskais paraksts*) M.Šļakota

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās rajona tiesas tiesnesis M.Šļakota
Rēzeknē 2013.gada 2.aprīlī